

Sygn. akt *XI Ka 60/19*

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2019 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie XI Wydział Karny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący SSO Dorota Dobrzańska

Protokolant Julia Biegaj

przy udziale Prokuratora Krystyny Łapińskiej oraz przedstawiciela Lubelskiego Urzędu Skarbowego w Lublinie – Ł. D.

po rozpoznaniu dnia 26 lutego 2019 roku

sprawy **R. I. (1)** syna I. i S. ur. (...) w B.

oskarżonego o czyn z art. 61 § 1 kks w zw. z art. 9 § 3 kks, art. 62 § 2 w zw. z § 1 kks w zw. z art. 6 § 2 kks w zw. z art. 9 § 3 kks

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę oskarżonego od wyroku Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej z dnia 6 listopada 2018 roku sygn. akt. II K 791/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że uniewinnia R. I. (1) od dokonania zarzuconych mu czynów;

II. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adwokat M. P., Kancelaria Adwokacka w B. 516,60 (pięćset szesnaście 60/100) złotych tytułem wynagrodzenia za obronę oskarżonego z urzędu w postępowaniu odwoławczym;

III. wydatkami postępowania karnego obciąża Skarb Państwa.

XI Ka 60/19

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 listopada 2018 r. Sąd Rejonowy w Białej Podlaskiej uznał R. I. (1) za winnego dwóch czynów: z art. 61 § 1 kks w zw. z art. 9 § 3 kks i z art. 62 § 2 kks w zw. z art. 6 § 2 kks w zw. z art. 9 § 3 kks. Za czyn z pkt. I na podstawie art. 61 § 1 kks wymierzył oskarżonemu grzywnę 100 stawek dziennych ustalając w oparciu o treść art. 23 § 3 kks wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 złotych, za czyn z pkt. II na mocy art. 62 § 2 kks grzywnę 100 stawek dziennych ustalając w oparciu o treść art. 23 § 3 kks wysokość jednej stawki dziennej na kwotę 100 złotych;

na zasadzie art. 85 § 1 i 2 kk w zw. z art. 20 § 2 kks, art. 39 § 1 kks połączył kary jednostkowe i jako karę łączną orzekł grzywnę 100 stawek dziennych po 100 złotych każda;

na podstawie art. 24 § 1 kks za karę łączną grzywny wymierzoną oskarżonemu uczynił w całości odpowiedzialną posiłkowo (...) sp. z o.o. (nr KRS (...)) z siedzibą ul. (...), (...)-(…) B.;

rozstrzygnął o kosztach procesu.

Od tego orzeczenia apelację wniosła obrońca. Zarzuciła:

I. obrazę prawa materialnego tj .art. 9§3 kks poprzez jego błędną wykładnię,

II. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść wyroku tj. art. 7 kpk poprzez dowolną ocenę dowodu z zeznań świadka P. D. (1) oraz pięciu określonych faktur VAT, nadto obrazę art. 5§2 kpk poprzez nieuwzględnienie niedających się usunąć wątpliwości na korzyść oskarżonego

Wskazując na powyższe obrońca domagała się zmiany wyroku i uniewinnienia oskarżonego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Zasadniczy powód uniewinnienia wynika ze słuszności zarzutu wyartykułowanego w zarzucie I. Była to wystarczająca podstawa do uwolnienia oskarżonego od odpowiedzialności karnej i poprzez treść art. 436 kpk, uzasadnienie odwoławcze mogło ograniczyć się do tej kwestii.

Obrońca w środku odwoławczym skupia się na wykazaniu, że w datach wystawienia faktur wymienionych w zarzutach i przypisanych w wyroku oskarżonego nie było w Polsce, co w świetle ustaleń faktycznych opartych na informacji Komendy Głównej Straży Granicznej z k. 498-499 nie budzi wątpliwości. Z tej okoliczności wywodzi, że oskarżony, mimo uprawnienia do reprezentacji spółki, z całą pewnością nie zajmował się jej sprawami.

Słuszny zarzut wymagał jednak uzupełnienia poprzez przyzmat pozostałego materiału dowodowego. Przedmiotowe faktury (pięć sztuk) znajdują się na k. 6, 8, 10, 12 i 14, przedzielają je dowody wpłaty KP od (...). Na wszystkich tych dokumentach znajdują się jednakowe nieczytelne podpisy zlewające się z pieczętką o treści (...) spółka z o.o, (...), (...)-(...) B., podany nr NIP. Wprawdzie są umieszczone w pozycji „osoba upoważniona do odbioru”, jednakże nie może budzić wątpliwości wobec zapisu wyżej, kto jest sprzedawcą, że usługę transportową wykonała spółka (...) dla (...), a następnie dowody KP rejestrowały zapłatę kwot wynikających z wystawionych faktur. Rzecz jednak w tym, że w toku trwającego postępowania karnego nie ustalono, kto faktycznie wystawił owe faktury i czyj podpis się na nich znajduje. Postępowanie toczyło się bez udziału R. I. (1) i nie miał on możliwości odniesienia się do autorstwa podpisów, nie było też możliwości przeprowadzenia badań pisma ręcznego. Sąd Rejonowy w żadnym miejscu swoich pisemnych motywów nie odnosi się tej kwestii, albowiem miał pełną świadomość, że nie ma podstaw do przypisania oskarżonemu nakreślenia podpisów pod fakturami, co wszak byłoby wystarczającym przyczynkiem do rozważania jego odpowiedzialności karnej skarbowej. Jeśli do tego zważyć, że na fakturach sprzedaży przez (...) ciągnika siodłowego i naczepy ciężarowej (k.121,122) znajdują się nieczytelne podpisy poprzedzone zapisem „I. R.”, to tenże nieczytelny podpis należałoby łączyć z osobą oskarżonego. Tymczasem podpisy na spornych fakturach są zupełnie inne. Warto też zwrócić uwagę, że w aktach istnieją dokumenty z jeszcze innym rodzajem podpisu jak np. na k. 91, 92, 94. Bez badań szczegółowych stwierdzić można, że odpowiadają podpisowi na k. 130, przy pieczętce spółki (...). Został złożony pod umową najmu lokalu zawartą 21.09.2012 r, a więc kiedy jeszcze R. I. (2) nie był prezesem spółki(...)(odpis pełny KRS k. 492-493). Można zatem zasadnie wnioskować, że jest to podpis osoby reprezentującej we wrześniu 2012 r. spółkę (...). Jeśli do tego dodać, że widnieje również pod umową z 5.04.2013r zawartą pomiędzy M. K. a P. D. (1) (k.158), taki podpis pojawił się także pod fakturami wystawionymi w październiku 2014 r. (k. 94, 339, 340, 341), kiedy to od 5.08.2014r. jedynym wspólnikiem i pełniącym funkcję prezesa zarządu był R. I. (1), to uprawnione jest twierdzenie, że faktyczne czynności związane z działalnością spółki mogły wykonywać inne osoby. Założenie to doznaje wsparcia w świetle zeznań P. D. (1), który stwierdził, że zazwyczaj w sprawach spółki (...) kontaktował się z nim ktoś ze spółki (...) (k.502v). Sąd Okręgowy nie akceptuje zatem stanowiska Sądu meriti, iż nie wykazano, aby to inna osoba zajmowała się w rzeczywistości prowadzeniem spraw spółki zamiast oskarżonego (str. 4 uzasadnienia). Świadek D. zeznał również, że „czasami faktury dostarczał prezes”, „czasami przyjeżdżał prezes bezpośrednio”, co absolutnie nie uprawniało do dowolnego ustalenia iż „faktury dostarczał prezes”, a co sugeruje, iż było to regułą. Sąd Rejonowy nie próbował ustalić bliżej, jakich faktur mogły dotyczyć zeznania świadka i jaki czas przyjazdu miał świadek na uwadze. Ponadto prezes nie został określony z imienia i nazwiska i właściwie nie wiadomo, czy mówiąc o dostarczaniu faktur (obsługę P. D. prowadził przecież od kwietnia 2013r. - k. 152-158) miał na myśli oskarżonego czy M. K.. Z tego względu zeznania P. D. (1) nie mogły stanowić dowodu, iż R. I. (1) miał pełną wiedzę o okolicznościach wystawienia 5 faktur

znajdujących się w obu zarzutach, a następnie wpisania ich do ewidencji sprzedaży dla potrzeb podatku od towarów i usług. Również daty odnotowanych przyjazdów oskarżonego do Polski nie pokrywają się z datami wystawienia faktur.

Powyższe uwagi były podłożem do rozważań natury bardziej ogólnej, a wiążących się z podstawami odpowiedzialności karnej skarbowej. Otóż jak wynika z uzasadnienia Sądu I instancji, sięgnął on do art. 9§3 kks, by uznać, że oskarżony I. jako prezes spółki (...) odpowiada karnie, ponieważ firmował całość działań związanych z funkcjonowaniem (...) spółka z o.o. Wydaje się, że Sąd mylnie rozumie dyspozycję tego artykułu. Nie stanowi on bowiem samoistnej podstawy odpowiedzialności karnej skarbowej, oderwanej od zasady zawinienia, statutowanej w art. 4 kks.

Posiłkując się tezami autorstwa: Kardas Piotr, Łabuda Grzegorz, Razowski Tomasz, Kodeks karny skarbowy. Komentarz, wyd. III, WKP 2017 - komentarz, stan prawny: 1 kwietnia 2017 r. (LEX), warto kilka przytoczyć.

Przepis art. 9 § 3 k.k.s. służy rozwiązaniu przypadków, w których z uwagi na konstrukcję znamion przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego o charakterze indywidualnym dochodzić może do sytuacji, gdy norma sankcjonowana adresowana jest do podmiotu niebędącego osobą fizyczną, spełniającego cechy wymagane od sprawcy przestępstwa indywidualnego (np. podmiotu będącego podatnikiem, płatnikiem, rezydentem, producentem, importerem, inkasentem), zaś norma sankcjonująca przewiduje możliwość orzeczenia sankcji karnej wyłącznie wobec osoby fizycznej, niewskazanej w zestawie znamion ustawowych danego czynu zabronionego. W takim przypadku, jak trafnie wskazuje się w piśmiennictwie, dochodzi do rozwarstwienia zakresu normowania normy sankcjonowanej określającej zachowania zakazane lub nakazane innym podmiotom niebędącym osobami fizycznymi niż wskazane w zakresie zastosowania normy sankcjonującej (por. G. Łabuda, glosa do uchwały SN z dnia 26 kwietnia 2007 r., I KZP 7/07, Mon. Praw. 2007, nr 21, s. 1215 i n.). W takim przypadku dla stworzenia podstaw do odpowiedzialności karnej za przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe konieczne jest wprowadzenie do kodeksu karnego skarbowego rozwiązania służącego do poszerzenia zakresu odpowiedzialności karnej za sprawstwo przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego. Przepis art. 9 § 3 k.k.s. – jakkolwiek stanowi podstawę do poszerzenia zakresu odpowiedzialności karnej za sprawstwo w aspekcie podmiotowym – nie może zostać uznany za regulację wprowadzającą do polskiego prawa karnego skarbowego kolejną postać (odmianę sprawstwa), lecz określa przesłanki odpowiedzialności „jak za sprawstwo”, przy jednoczesnym wykorzystaniu jednej z wymienionych w art. 9 § 1 k.k.s. postaci sprawstwa. Osoba ponosząca odpowiedzialność „jak sprawca” na podstawie art. 9 § 3 k.k.s. może zrealizować podczas zajmowania się sprawami gospodarczymi innego podmiotu w całości znamiona czynu zabronionego, a więc w formie sprawstwa pojedynczego, lub zrealizować je, działając wspólnie i w porozumieniu z inną osobą albo kierując ich wykonaniem przez inną osobę, albo wreszcie wydając innej osobie polecenie wykonania czynu zabronionego (stanowisko odrzucające możliwość uznania art. 9 § 3 k.k.s. za przepis statuujący kolejną odmianę sprawstwa przyjmuje też J. Raglewski, glosa do wyroku SN z dnia 2 lipca 2002 r., IV KK 164/02..., s. 50).

Z kolei postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2002 r. V KKN 426/00 wyjaśnia: „Wymagana przez przepisy dawnej ustawy karnej skarbowej (art. 4 u.k.s.) - podobnie zresztą, jak i obecnego kodeksu karnego skarbowego (art. 4 § 1 k.k.s.) - jako warunek odpowiedzialności karnej, umyślność zachowania się sprawcy odnosząca się także do przestępstw i wykroczeń z zakresu obowiązków podatkowych, nie może być wywodzona z samego faktu zaistnienia znamion strony przedmiotowej danego czynu skarbowego. Nie można jej domniemywać, lecz należy ją udowodnić, choćby na podstawie dowodów pośrednich, w drodze logicznego rozumowania z całokształtu zebranego materiału dowodowego. Niezbędne jest jednak wykazanie na podstawie takiego materiału, że sprawca co najmniej godził się na możliwość popełnienia czynu zabronionego jako przestępstwa (wykroczenia) skarbowego”. Stan faktyczny w danej sprawie dotyczył wprawdzie zarzutu postawionego prezesowi zarządu spółki akcyjnej i wliczenia w ciężar kosztów uzyskania przychodów wydatków poniesionych w związku z zawartymi umowami, skutkującego uszczupleniem należności podatkowych, jednakże cytowane orzeczenie ma odniesienie do realiów rozpatrywanej sprawy. Chodzi o to, że inna jest odpowiedzialność podatkowa (której podlega prezes spółki jako osoba ją reprezentująca), a inna karno-skarbowa, regulowana szeregiem jeszcze innych przepisów o charakterze ogólnym, wytyczających warunki tej odpowiedzialności.

Skoro jednak oskarżonemu R. I. (1) postawiono zarzut przestępstwa skarbowego z art. 61§1 kks oraz art. 62§2 kks, nie zawierającego w swych znamionach podmiotu indywidualnie określonego, ani tym bardziej nie adresowanego do podmiotu niebędącego osobą fizyczną, przy skazaniu niemożliwe było odwoływanie się w ogóle do konstrukcji art. 9§3 kks. Ten artykuł reguluje bowiem kwestie szczególnej postaci sprawstwa, które zresztą i tak jest oparte na zasadzie zawinienia.

Mając na względzie omówiony wcześniej brak dowodów na świadomość R. I. (1), że przez jego firmę zostało wystawionych 5 nierzetelnych faktur sprzedaży i że następnie zostały one wprowadzone do ewidencji sprzedaży dla potrzeb podatku od towarów i usług, należało go uniewinnić od obu zarzuconych czynów.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego uzasadnia art. 631 pkt 2 kpk w zw. z art. 634 kpk.